

ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ

«ДУМАЙ НА РІВНИХ» В УКРАЇНІ

ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ

I

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

II

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

«ДУМАЙ НА РІВНИХ» В УКРАЇНІ

Авторська розробка Наталії Прибильської

I

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА «ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

- ✓ Сучасне дитинство в Україні:
особливості і небезпеки
- ✓ Сучасні дослідження про важливість перших
років життя в розвитку мозку дитини
- ✓ Важливість підготовленого простору
для раннього розвитку мозку дитини
- ✓ Від дотримання правил класу до
законослухняного Громадянина світу

"Виховання дітей особливо важливе
у віці від 3 до 6 років, тому що це ембріональний
період для формування характеру і суспільства".

Марія Монтессорі

ЩО ВАРТО ВРАХУВАТИ

Новоприбулі діти

2 роки

3 роки

4 роки

2021

2022

2023

2024

2025

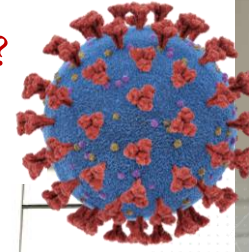

СВІТ ЗМІНИВСЯ

Актуальне питання: **ЯК** сім'я прожила локдауни?

ізоляція

THE FAMILY LOCKDOWN

незадоволення
базових потреб

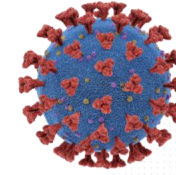

офіс вдома

Ми перестали вміти співіснувати в сім'ях і
тому хвороба **закрила нас у наших домівках,**
щоб ми знову навчилися жити **як сім'я.**

НАСЛІДКИ пандемії

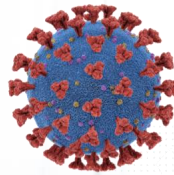

Ми перестали **поважати вчителів** і хвороба закрила школи, щоб батьки самі спробували, **що таке вчити**

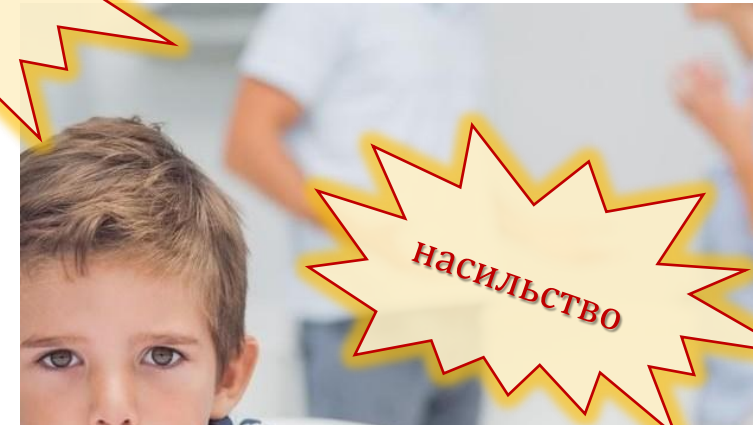
психічні
розлади

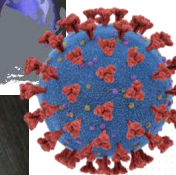
залежність від
соціальних мереж

Пандемія COVID-19
і психічне здоров'я

наси́льство

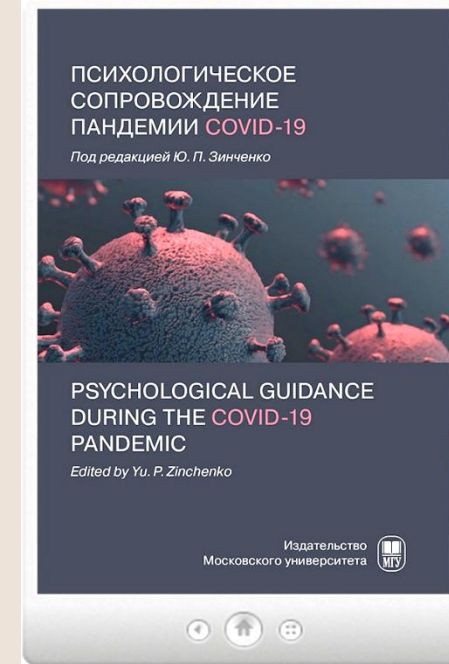
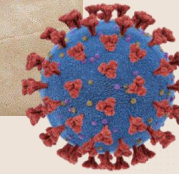
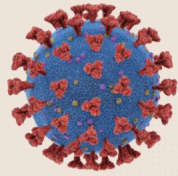

втрата роботи

Авторська розробка Наталії Прибильської

НАСЛІДКИ пандемії

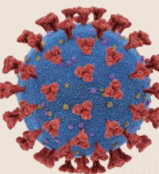
Психологічні реакції, що шкодять імунітету:

депресія – зміни, що відбуваються в центральній нервовій системі в цьому стані, пригнічують імунітет;

хронічний стрес – викликає постійний високий рівень адреналіну, який блокує імунну систему;

пасивна реакція замість вирішення проблеми – спричиняє зміни в роботі ЦНС, що ведуть до ослаблення імунної системи.

<https://msupress.com/catalogue/books/book/psikhologicheskoe-soprovozhdenie-pandemii-covid-19>
<https://msupress.com/catalogue/books/book/psikhologicheskoe-soprovozhdenie-pandemii-covid-19/>

Зруйновані, покинуті домівки

ВИМУШЕНІ ЖИТИ
НЕ ВДОМА

ВСЕРЕДИНІ КРАЇНИ

ЗАКОРДОНОМ

≥1 000 000 ≈2 000 000

Атаки на школи та лікарні

ВПЛИВ ВІЙНИ

ДИТИНСТВО ПІД ЧАС ВІЙНИ

Війна в Україні

Війна змушує дітей щодня
ховатись від обстрілів

The war forces children to hide from
shelling every day

Вбивство та каліцтво

ДІТИ ВІЙНИ

24 лютого 2022 - 04 березня 2024

531°
Загиблі

1231°
Поранені

2120°
Зниклі

23997°
Знайдені

19546°
Депортовані та/або
примусово переміщені

388°
Повернені

13°
Постраждалі від сексуального
насилення

Викрадення дітей

ДЕПОРТОВАНІ В РФ

19 505 ≈150 000 – 300 000

ВСТАНОВЛЕНІ ВИПАДКИ

Джерело: UNICEF

Війна в Україні

Війна змушує матерів
народжувати у бомбосховищах

The war forces mothers to give birth
in bomb shelters

Війна в Україні

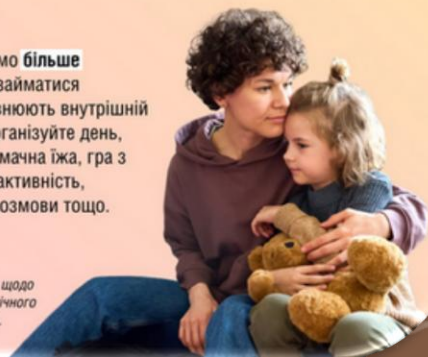
Війна залишає сотні
дітей сиротами

The war leaves hundreds
of children orphaned

Як підтримати дітей у непростий час війни

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ

- 1 **Бути поруч**, адже ми є головним джерелом підтримки для наших дітей.
- 2 **Бути прикладом**, діти дивляться на нас і наслідують нашу поведінку.
- 3 **Спілкуйтеся**. Слухайте дитину і відповідайте на питання, якщо знаєте відповідь, будьте чесними.
- 4 **Залучайте дитину** до чогось корисного. Знайдіть можливість вчитися, малювати, гратися.
- 5 **Ми і наші діти потребуємо більше «підзарядки»**. Важливо займатися активностями, які поповнюють внутрішній «павербанк» дитини. Організуйте день, щоб у дитини був сон, смачна їжа, гра з улюбленицями, фізична активність, читання книжок, теплі розмови тощо.

У межах ініціативи першої леді України щодо створення Національної програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

ВПЛИВ ВІЙНИ

СИМПТОМИ ПАНІЧНОЇ АТАКИ ТА НАДСИЛЬНОГО СТРАХУ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ:

СИМПТОМИ

● відчуття нестачі повітря або задухи;

● запаморочення, хиткість або млявість;

● миготіння чи прискорене серцебиття;

● тремтіння або дрижання;

- потовиділення;
- ✕ нудота або неприємні відчуття в животі;
- ☹ деперсоналізація або дереалізація;
- ✕ відчуття оніміння або поколювання;
- ✕ припливи тепла/холоду;
- біль або дискомфорт у грудях;
- ✕ страх смерті;
- ☹ страх втратити контроль чи збожеволіти.

ЯК НАСЛІДОК
ПОСТІЙНОГО
СТРЕСУ,
МАЄМО
КОНСТАТУВАТИ

ДІТЯ
ВІЙНА

підвищений рівень
тривожності

зниження
рівня концентрації
уваги

затримка мовлення

фонове відставання
в розвитку

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

ВАЖЛИВІСТЬ РАННЬОГО НАВЧАННЯ

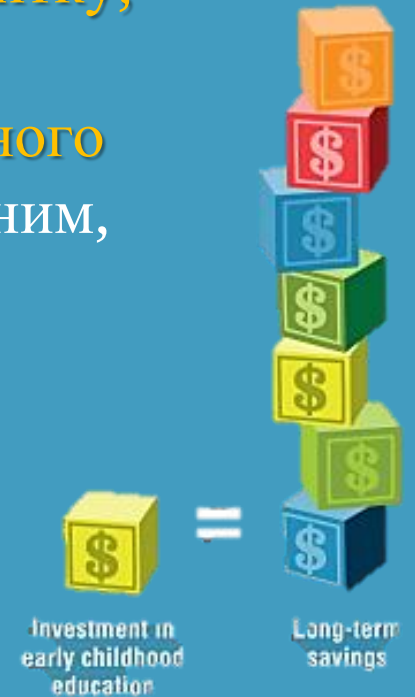
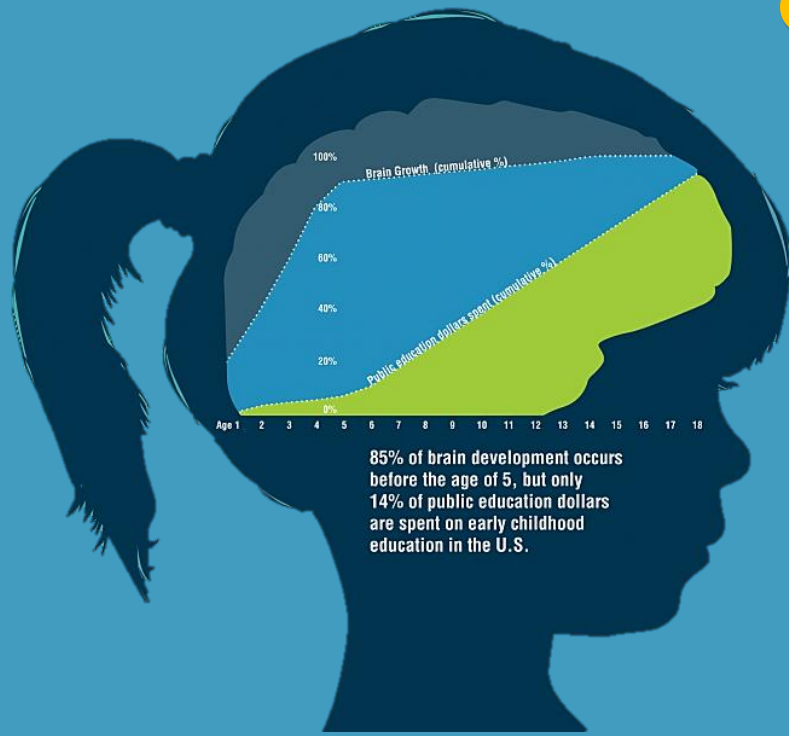

Програма «Думай на рівних» призначена для навчання дітей віком від 3 до 6 років – у критично важливі та впливові роки розвитку, коли поведінка та погляди дітей можуть бути змінені.

Програма закладає міцну основу для індивідуального та суспільного прогресу, роблячи суспільство більш безпечним, здоровим, сильним, процвітаючим, рівноправним та справедливим.

Освіта - це найпотужніша зброя, яка у нас є, щоб змінити світ

Неврологія ясно показує, що фундамент для просоціальних позитивних результатів у житті необхідно закладати у дошкільному віці, коли мозок оптимально сприйнятливий, а поведінка та ставлення піддаються зміні.

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

✓ Авторитетне підтвердження генія М. Монтессорі

СЕР КЕН РОБІНСОН

Патрон програми
«Думай на рівних»

**МАРІЯ
МОНТЕССОРІ**

БАРБАРА АЙЗЕКС

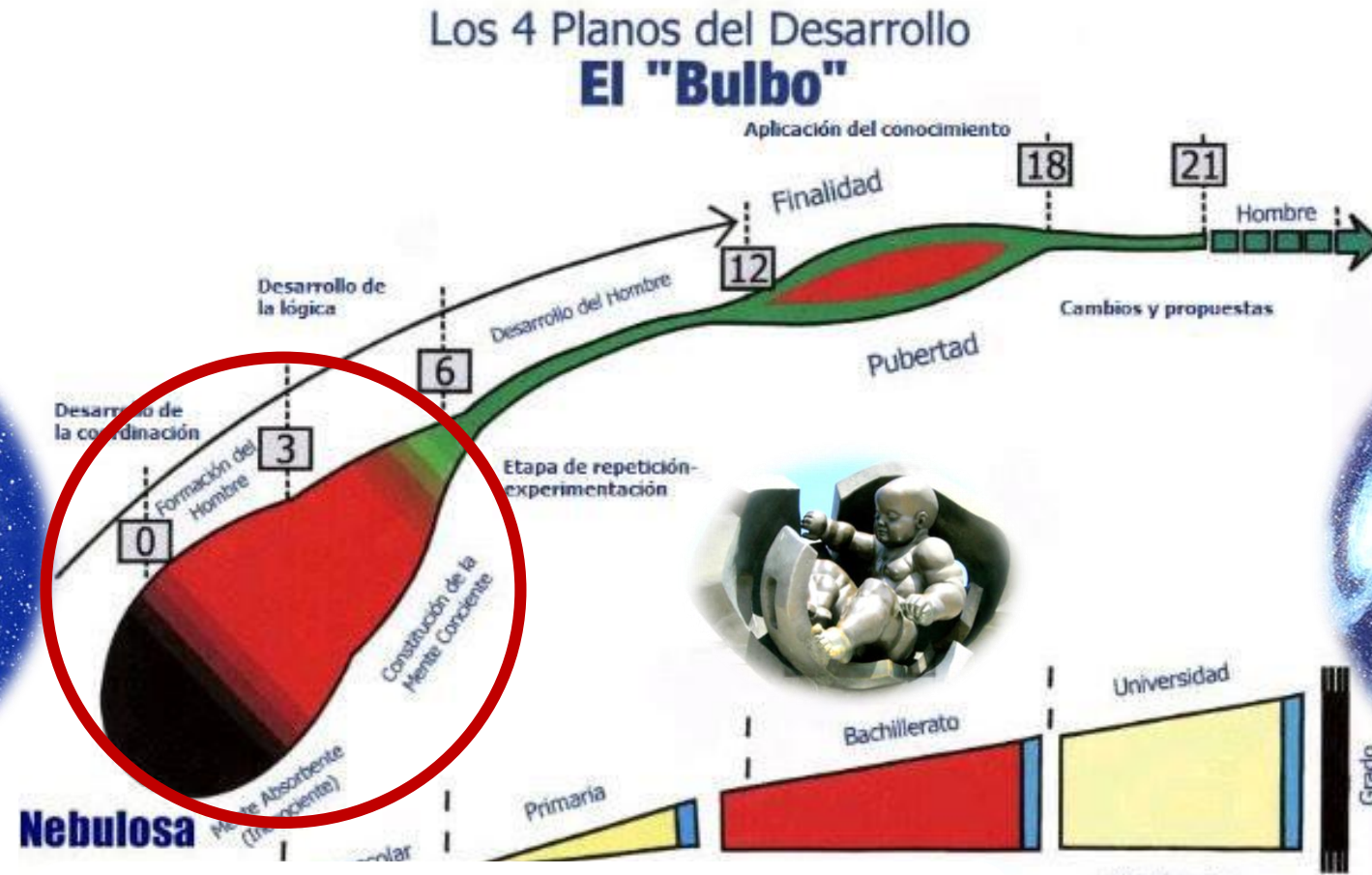
Член ради програми
«Думай на рівних»

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА
**«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ
В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»**

✓ Таємниця дитинства М. Монтесорі – вчення,
яке відкрило особливості природи дитини

ОСВІТА ВІД НАРОДЖЕННЯ

«... дитина – величина невідома.

Тільки сама дитина може навчити нас, як пізнати її і
робить вона це за допомогою своєї поведінки».

Марія Монтессорі «Абсорбуючий розум дитини»

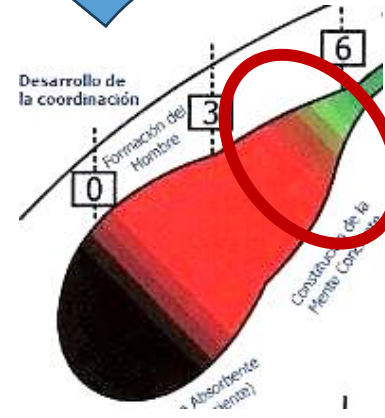
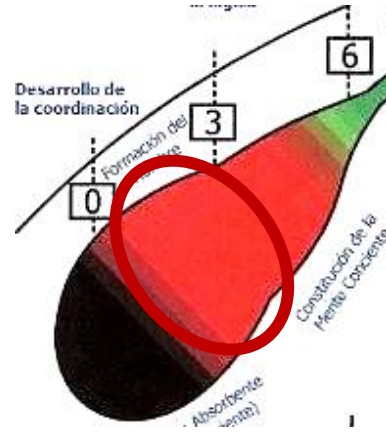
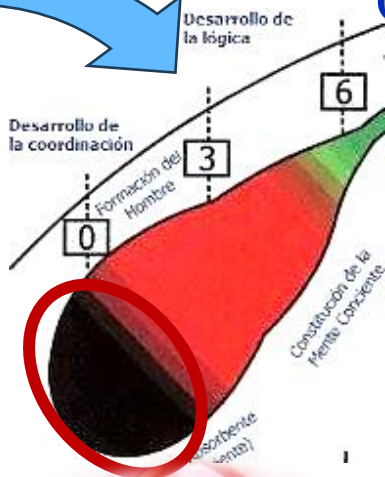
ОСВІТА ЯК ДОПОМОГА ЖИТТЮ

ЗОВНІШНІ
ГІДИ

ВНУТРІШНІ
ГІДИ

ОСВІТА ВІД НАРОДЖЕННЯ

фізичний ембріон

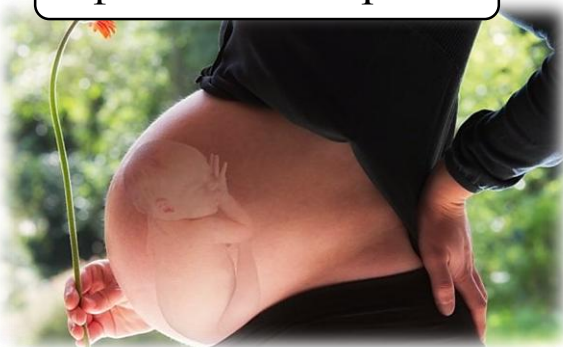
психічний ембріон

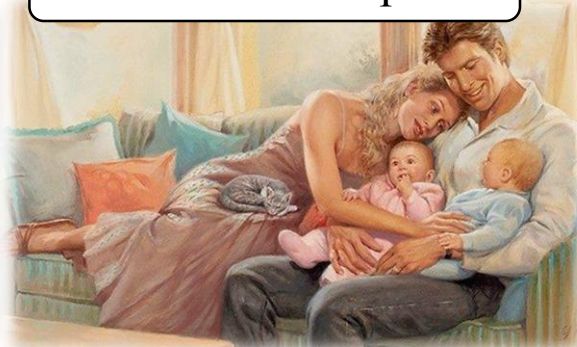
соціальний ембріон

ВНУТРІШНІ
ГІДИ

лоно матері

лоно сім'ї

дошкільне середовище

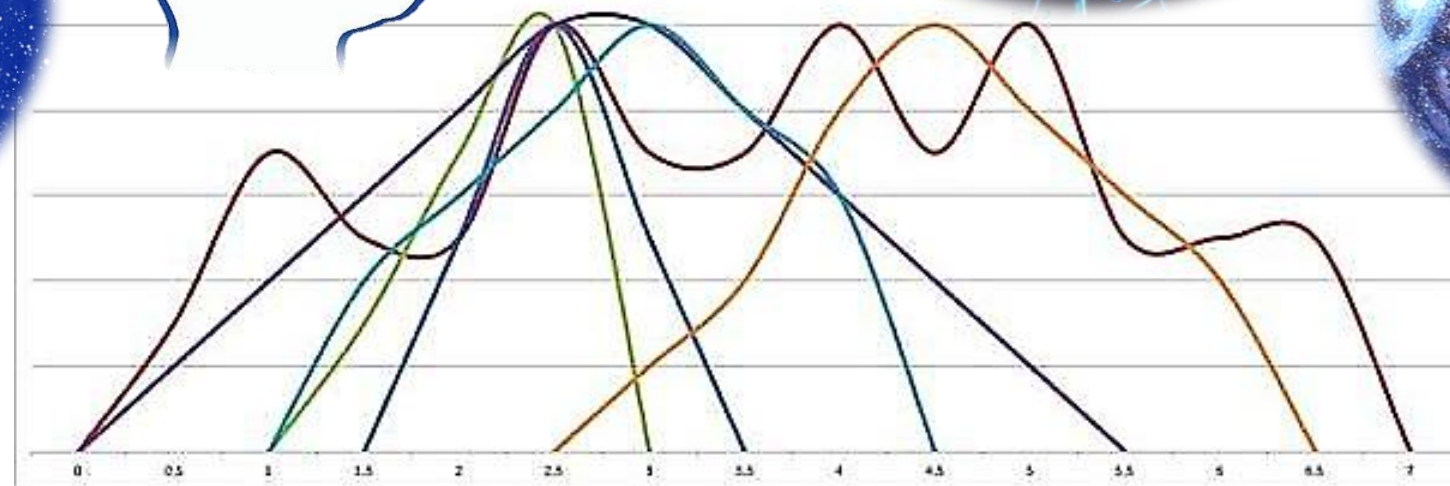
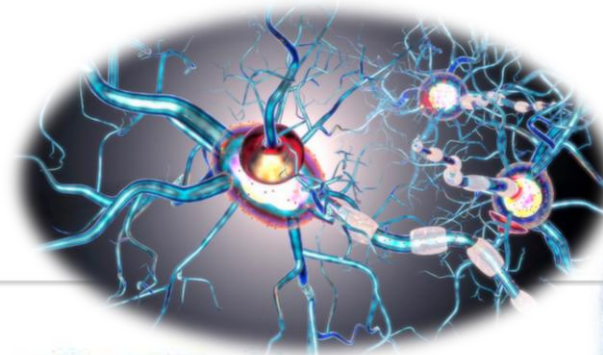
ІНШІ
ДИ

ОСВІТА ЯК ДОПОМОГА ЖИТТЮ

ОСВІТА ВІД НАРОДЖЕННЯ

Психічна структура розвитку людини

змінюється на різних стадіях розвитку
під впливом сензитивних періодів.

ВНУТРІШНІ
ГІДИ

ОСВІТА ЯК ДОПОМОГА ЖИТТЮ

ЗОВНІШНІ
ГІДИ

ОСВІТА ВІД НАРОДЖЕННЯ

В інтервалі від народження до 6 років відбувається **інтенсивний і надлишковий синаптогенез** - утворення контактів між нейронами.

Досвід, завдяки **високій потенційній здатності** дітей раннього віку **до його засвоєнню**, «вбудовується» в морфологію мозкових зв'язків, визначаючи їхнє багатство і різноманітність.

Поступово зменшуючись, число морфологічних контактів доходить до **рівня, типового для дорослих**, приблизно **до 7 років**.

Кількість контактів між нейронами (синапсів) в мозку

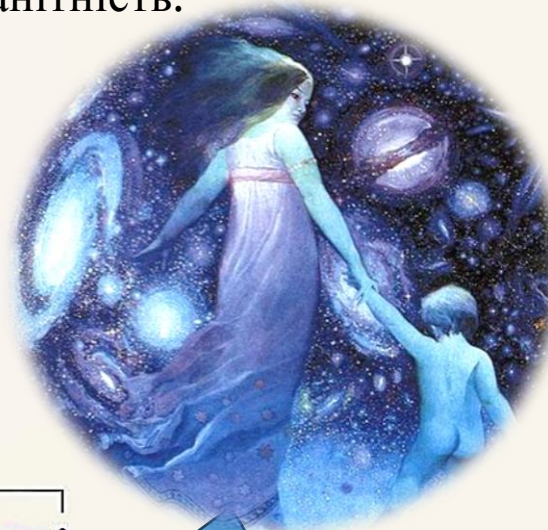

БАЗОВІ ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗВ'ЯЗКИ Зберігаються **тільки активні контакти**.

ОСВІТА ЯК ДОПОМОГА ЖИТТЮ

ВНУТРІШНІ
ГІДИ

ЗОВНІШНІ
ГІДИ

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

Базова структура мозку і розуму

У людей, що мають
різні базові структури,
можуть виникнути
труднощі у розумінні
один одного через
відсутність загального
грунту для обміну
інформацією.

Базова структура мозку –
це власна програма дій,
яку дитина формує
у перші роки життя,
завдяки особистому досвіду.

Люди, які вирости в різних
середовищах, мають різні
базові структури мозку

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

✓ Таємниця дитинства М. Монтессорі – вчення,
яке відкрило особливості природи дитини

РЕЗОНАНС БАЗОВИХ СТРУКТУР

МОЖЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ

як здатність прийняти всередину за допомогою базових
структур нашого мозку повідомлення, яке виходить зовні

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

Базова структура мозку і розуму

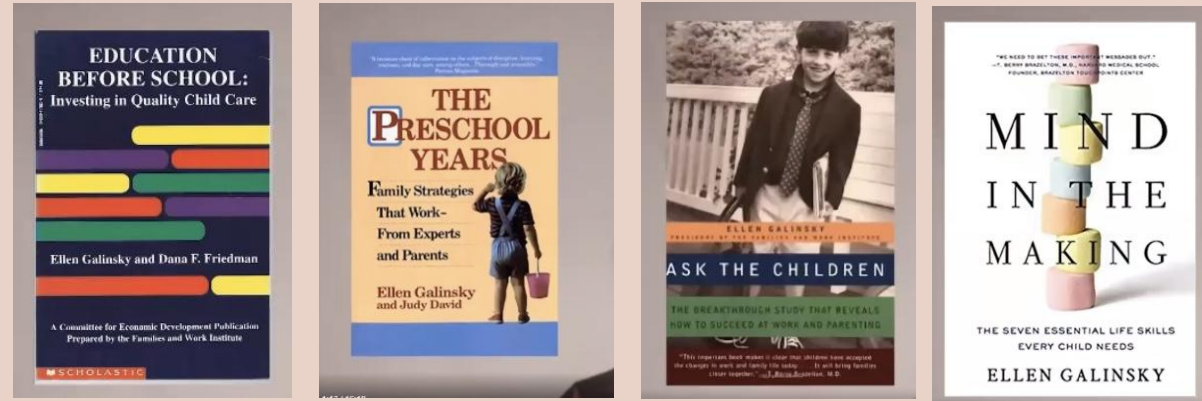

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ЕЛЛЕН ГАЛІНСЬКІ

«Мозок у процесі
творення.
7 головних навичок,
які потрібні дитині».

Ця книга базується на 20-ти роках досліджень дітей.

«Наша робота полягає в тому,
щоб інвестувати в ранні роки, коли наш **МОЗОК**
ОПТИМІЗОВАНИЙ для навчання і здатний до
надзвичайних змін».

ВИСНОВОК

- 1) Ранні роки є фундаментальними, вони формують мозок.
- 2) Ми вчимося через стосунки в будь-якому віці.
- 3) Діти пізнають себе і пізнають інших.
- 4) Життєві навички мають вирішальне значення.

**ЗДАТНІСТЬ
АБСОРБУВАННЯ**

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ЕЛ РАЙС
Гарвардський
університет

Експеримент
«Нерухоме обличчя»

ЕДВАРД
З. ТРОНІК

АРХІТЕКТУРА МОЗКУ

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ПІА БРІТТО

«Якщо дітям забезпечити дбайливу турботу та захист, яких вони потребують, ми можемо не лише формувати їхні життя та їхній мозок, але й певним чином формувати суспільство, роблячи його продуктивнішим, щасливішим, згуртованішим, мирнішим».

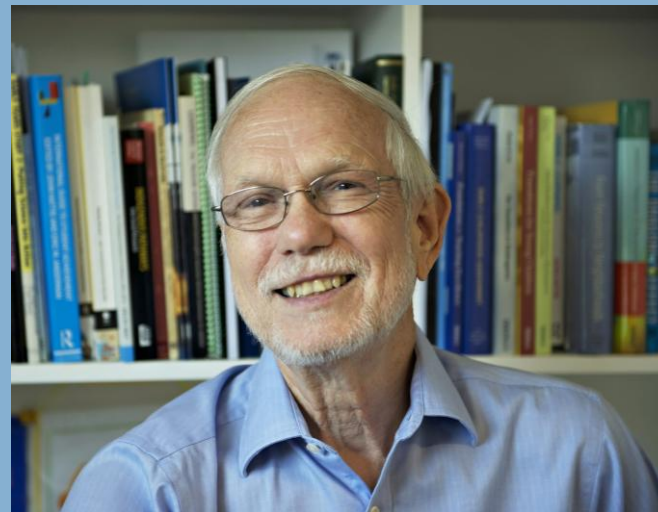
ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

"АБЕЦЕДАРІАНСЬКИЙ ПРОЕКТ"

КРЕЙГ І ШЕРОН
РЕЙМІ

ДЖОЗЕФ
СПАРЛІНГ

ФРЕНСІС
КЕМПБЕЛЛ

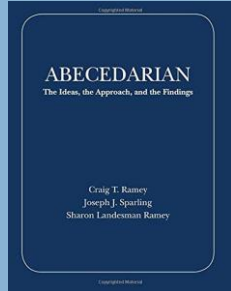
ДОКТОР
КРЕЙГ РАМІ

The
Carolina
Abecedarian
Project

Місія проєкту - вивчення, чи можна змінити хід життя дитини, коли тільки закладаються основи мозку.

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

"АБЕЦЕДАРІАНСЬКИЙ ПРОЕКТ"

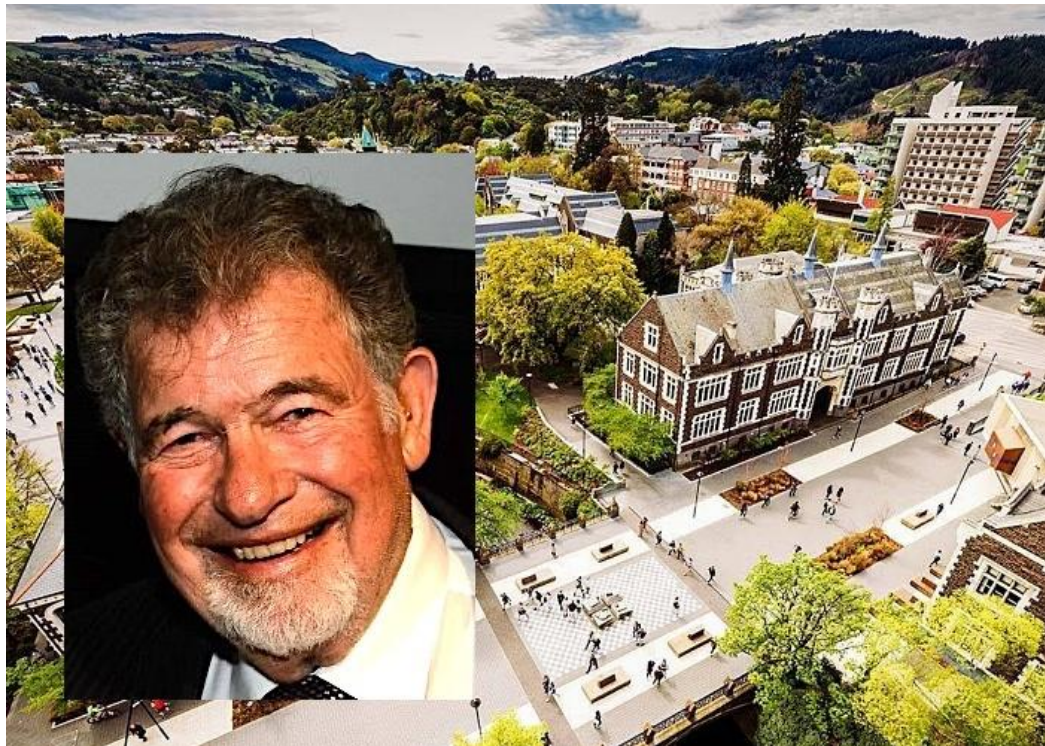

111 немовлят - найбільш ретельно вивчена група дітей за всю історію науки.

Авторська розробка Наталії Прибильської

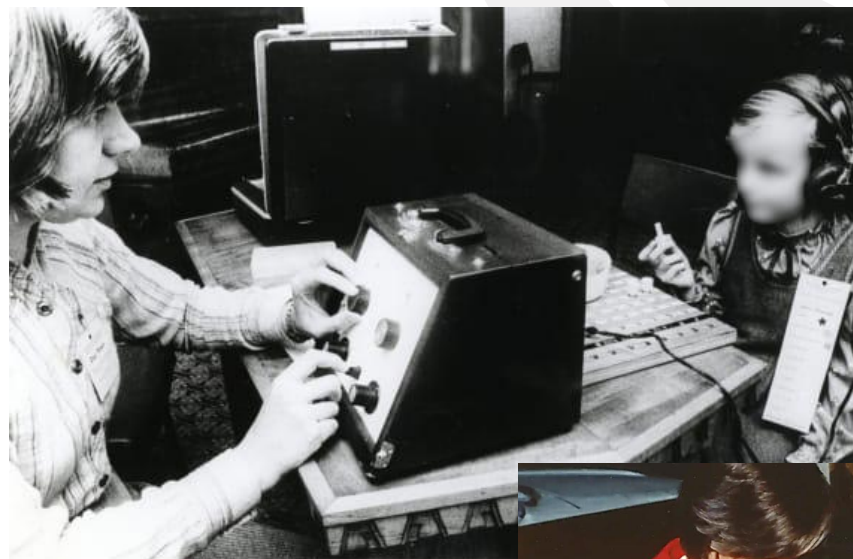
ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ФІЛ СІЛЬВА

1000 дітей від народження до 32 років, Нова Зеландія

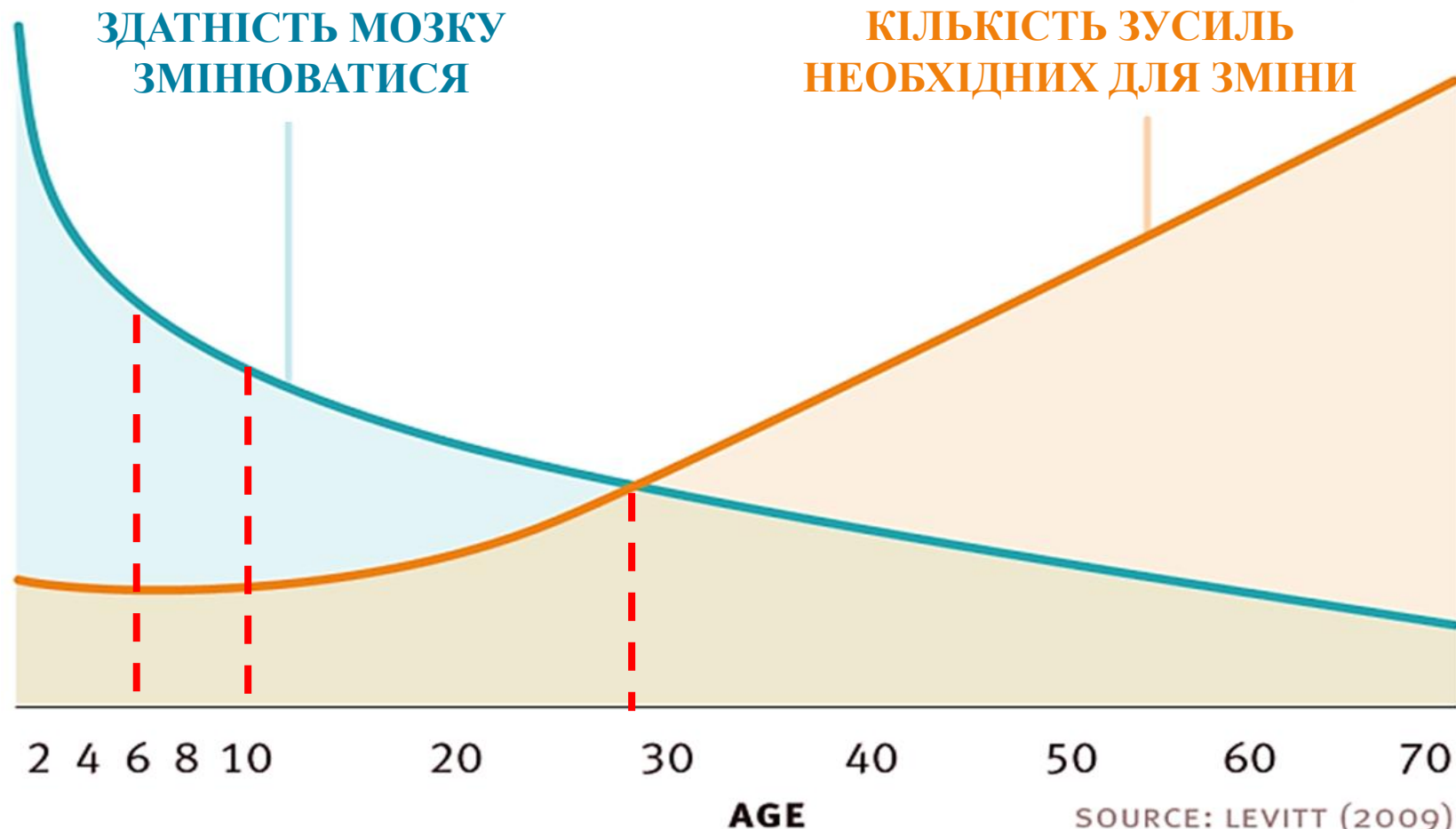
ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

РЕЙЧЕЛ РОМЕО

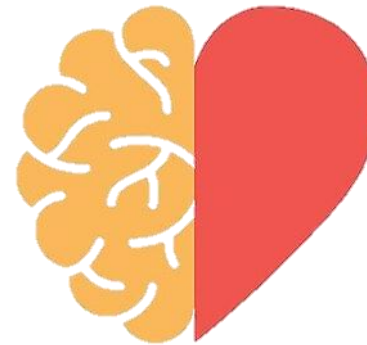
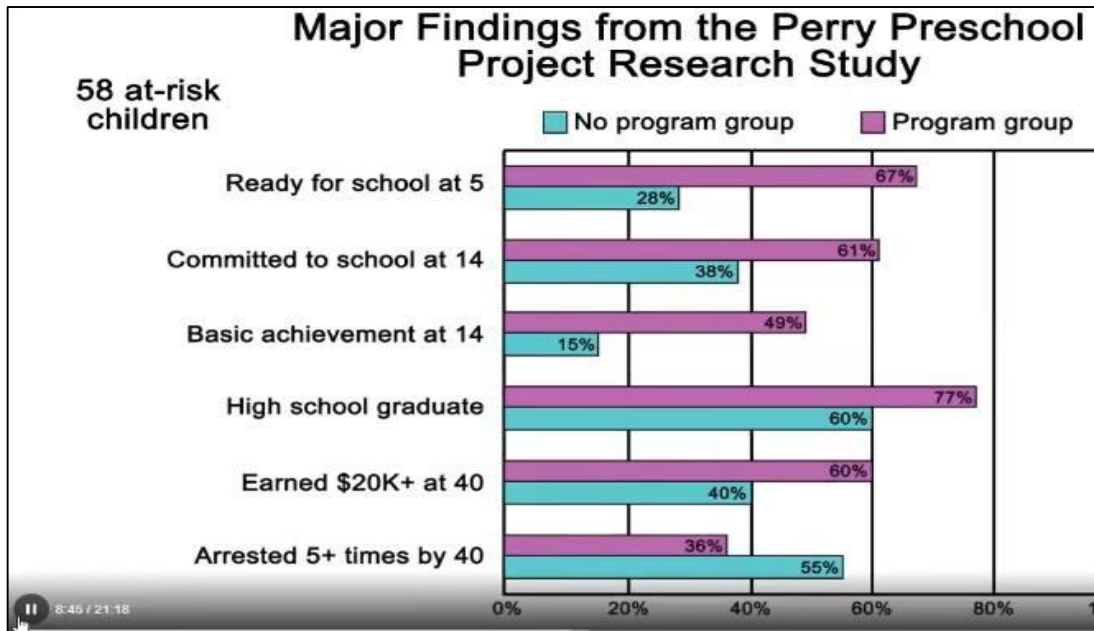
Діаграма
Гарвардського центру
дослідження дитини

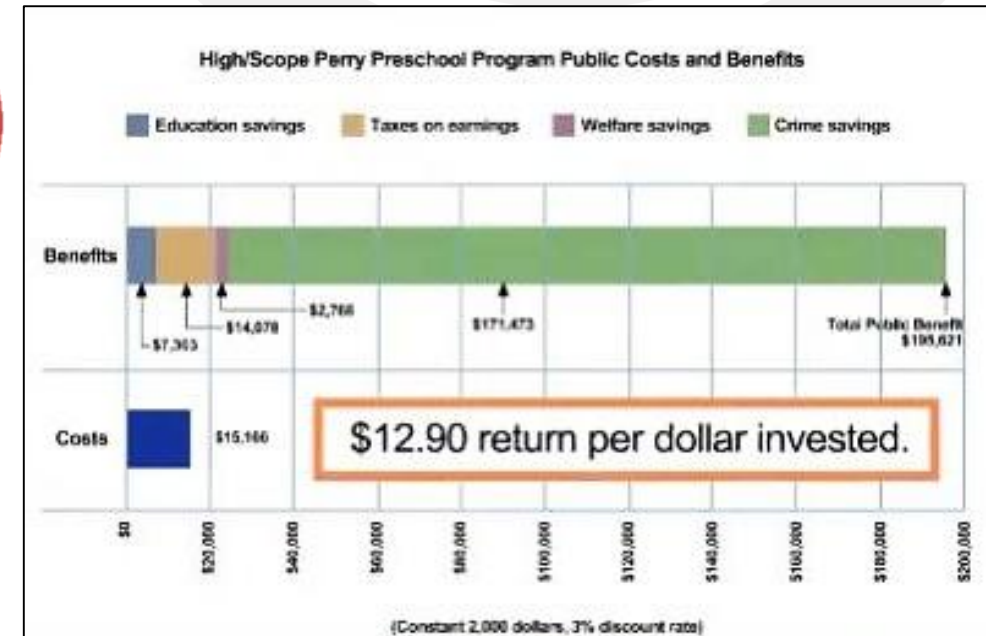

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

60 років досліджень показують, що
якісна дошкільна освіта має позитивні довгострокові переваги.

Освіта серця,
а не тільки
мозку.

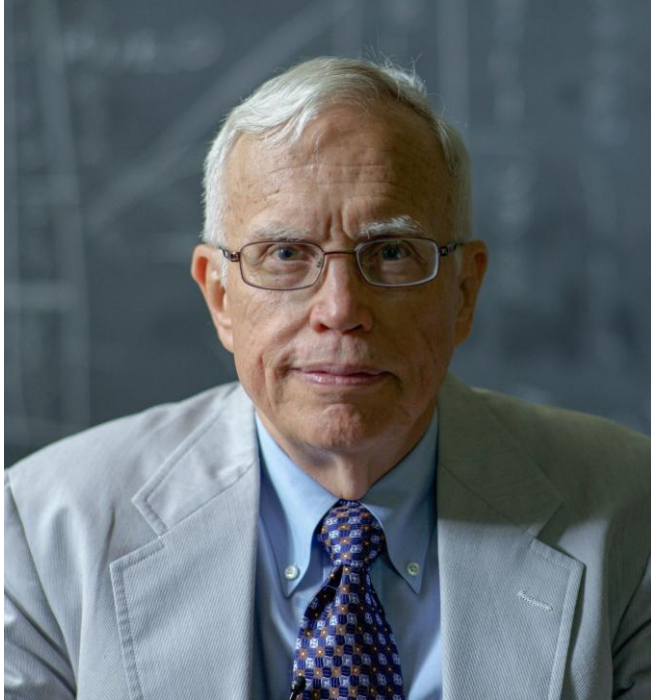

Соціальне та емоційне навчання, особливо в перші роки життя, покращує академічну успішність, благополуччя, позитивні стосунки та зменшує поведінкові проблеми.

Економічний вплив дошкільної освіти.
За кожен інвестований в освіту 1 долар –
держава повертає майже 13 доларів

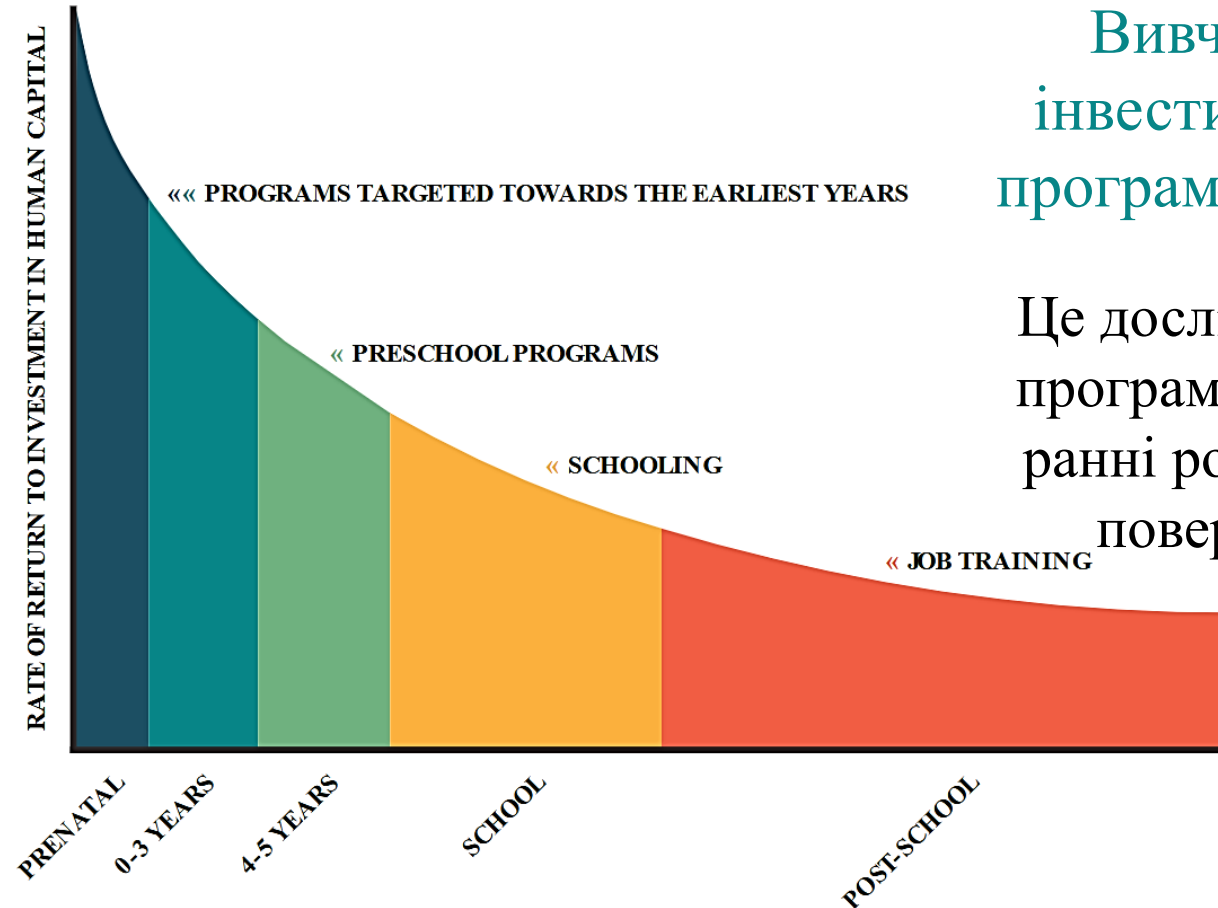
ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ДЖЕЙМС ХЕКМАН

RETURNS TO A UNIT DOLLAR INVESTED

Source: Heckman (2008)

Вивчення повернення
інвестицій у високоякісну
програму дошкільної освіти.

Це дослідження показало, що
програми, які мають вплив на
ранні роки, мають найбільше
повернення інвестицій.

Авторська розробка Наталії Прибильської

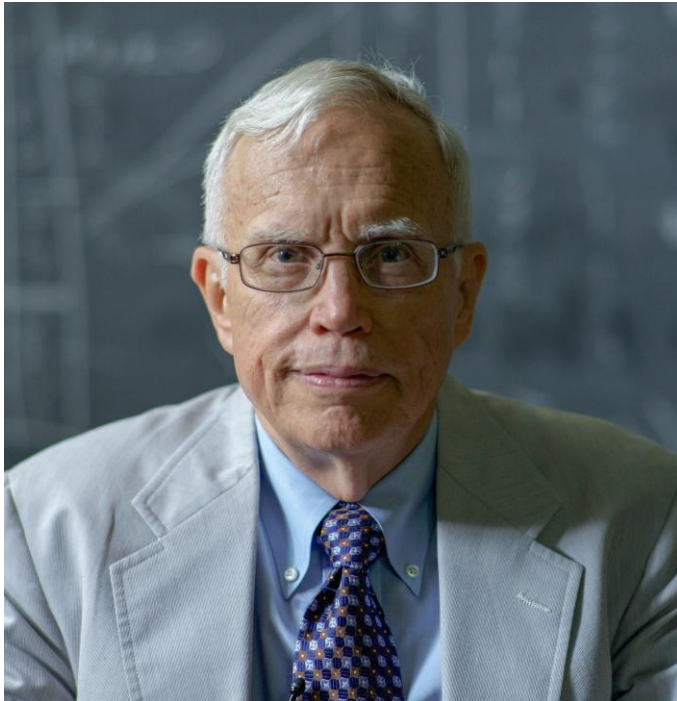
ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ПЕРЕВАГИ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ДОСЛІДЖЕННЯ

Нобелівський лауреат Джеймс Хекман виявив, що соціально-емоційне навчання не тільки надає довгостроковий (до середини життя) позитивний вплив на злочинність, зайнятість, здоров'я, когнітивні та некогнітивні навички та інші результати для учасників (Хекман та Карапакула 2019), але й приносить користь оточуючим. (Хекман та Карапакула 2019).

ДЖЕЙМС ХЕКМАН

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

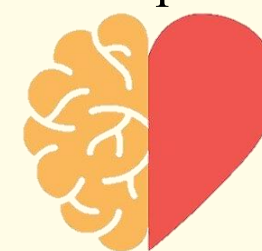
«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

- ✓ Важливість підготовленого простору для раннього розвитку мозку дитини

Соціально-емоційне навчання розвиває **соціо-емоційний інтелект**, відповідаючи потребам дітей, тому що ми є соціальними істотами, емоційними істотами, а також істотами, що **мислять**, і всі ці речі **пов'язані між собою**.

**Освіта серця,
а не тільки
мозку.**

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

✓ Важливість підготовленого простору для раннього розвитку мозку дитини

«Освіта – організована програма навчання,

метою якої є допомогти дітям зрозуміти світ навколо них, а також зрозуміти свої таланти, наповнити життя, зробити дітей більш співчутливими, включеними у процеси навколо». К. Робінсон

Перший напрямок –
у середину дитини,
що допомагає
зрозуміти таланти,
схильності,
що її цікавить,
**чим вона хоче
займатися**

Другий напрямок –
зрозуміти, що
відбувається **назовні,**
які взаємозв'язки між
людьми навколо,
між дитиною і світом.

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

- ✓ Важливість підготовленого простору для раннього розвитку мозку дитини

Мета вчителя – «...розпалювати, підживлювати і спрямовувати почуття допитливості, підтримувати його ідеями та інформацією, коли це стає актуальним і необхідним для навчання дітей».

Кен Робінсон

«Справжнє послання в освіті –
це те, що написано на обличчі
вчителя, це його ставлення.

ЦЕ АТМОСФЕРА В ГРУПІ».

Кен Робінсон

Вчителям потрібні хороші
навчальні матеріали,
хороші ресурси

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

- ✓ Важливість підготовленого простору для раннього розвитку мозку дитини

ЛЕВ ВИГОТСЬКИЙ І ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

За словами
Виготського,
розвиток людини
залежить від
соціальної взаємодії
і, отже, **може**
відрізнитися в різних
культурах.

Діти навчаються в соціальному контексті (дорослі + однолітки)

**Спільне навчання сприяє формуванню
позитивного ставлення та шанобливих стосунків**

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ТЕОРІЯ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ ГОВАРДА ГАРДНЕРА

ІНТЕЛЕКТ

Тілесний
(кінестетич-
ний)

Мовлен-
нєвий

Міжособис-
тісний

Візуально-
просторовий

Внутрішньо-
особистісний

Логіко-
математич-
ний

Музичний

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ТЕОРІЯ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ ГОВАРДА ГАРДНЕРА

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

- ✓ Важливість підготовленого простору для раннього розвитку мозку дитини

Особливу атмосферу в класі створює окрема зону, для матеріалів «Думай на рівних» та творчих проєктів, над якими працювали діти.

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

- ✓ Від дотримання правил групи до законослухняного Громадянина світу

НАВІЩО В
ГРУПІ
ПРАВИЛА?

Встановлення правил у групі та їхнє
наочне представлення дітям є
важливим аспектом функціонування
підготовленого середовища.

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

«ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

✓ Від дотримання правил групи до законослухняного Громадянина світу

СТВОРІТЬ ПРАВИЛА В ГРУПІ, ВИКОРИСТОВУЮЧИ ПОЗИТИВНУ МОВУ

Бути добрими і
допомагати
одне одному

Мати руки,
що
допомагають

Мати
відкрите
серце

Уважно
слухати

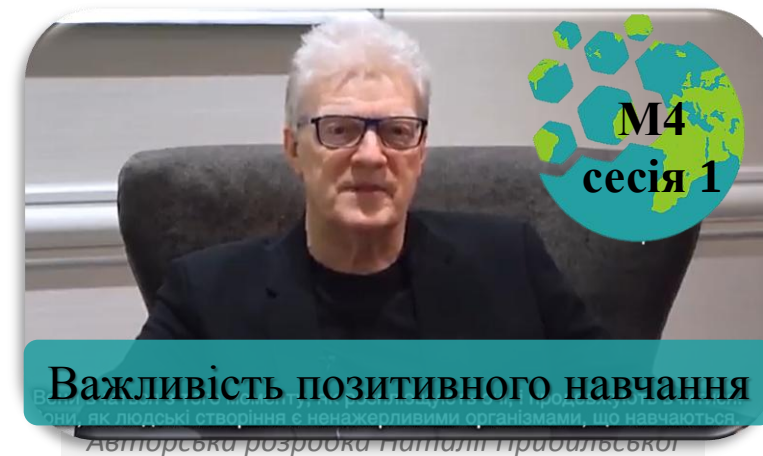
Отримувати
радість

Залучайте дітей до
позитивного мислення
та використання мови,
яка заохочуватиме до
позитивних дій.

Завдяки абсорбувальному розуму дитина вбирає широкий спектр стимулів з навколишнього середовища, що дозволяє їй стати **ГРОМАДЯНИНОМ СВІТУ**.
Це найбільш актуально для сучасного суспільства, де ми так пов'язані між собою.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

II

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА «ВАЖЛИВІСТЬ ПЕРШИХ РОКІВ ЖИТТЯ В РОЗВИТКУ МОЗКУ ДИТИНИ»

ВПЛИВ СПІЛКУВАННЯ У ПЕРШІ РОКИ ЖИТТЯ

ДЯКУЮ